

Besluit

Accreditatierapport en -besluit met een positieve beoordeling van de accreditatieaanvraag voor de opleiding Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde en de taalvariant Master of Science in Applied Economic Sciences: Business Administration (master) van de Universiteit Antwerpen

datum

16 september 2013

onderwerp

1. Inleiding

Definitief

accreditatierapport en -besluit
(001529-001530)

bijlage

2

Bij brief van 4 februari 2013 heeft het instellingsbestuur van de Universiteit Antwerpen te Antwerpen een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) voor de opleiding Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde en de taalvariant Master of Science in Applied Economic Sciences: Business Administration (master). Deze aanvraag is ontvangen op 4 februari 2013 en ontvankelijk verklaard op 20 februari 2013.

De accreditatieaanvraag steunt op het visitatierapport van een externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie ingesteld door de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR).

Voorzitter:

- Prof. dr. Eric Waarts, hoogleraar Marketing en onderwijsdecaan van de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit Rotterdam;

Leden:

- Prof. dr. Herman van den Bosch, hoogleraar Bedrijfswetenschappen in het bijzonder gericht op afstandsonderwijs aan de Open Universiteit Nederland;
- Prof. dr. Jenke ter Horst, hoogleraar Managementwetenschappen, vice-decaan onderwijs van de faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Universiteit Tilburg;
- Prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink, hoogleraar Onderwijs, Arbeidsmarkt en Economische Ontwikkeling, Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Universiteit van Amsterdam (onderwijsdeskundige);
- Mevr. Lore de Jong, studente Bachelor in de Toegepaste Economische Wetenschappen, Universiteit Hasselt (student-lid).

Secretaris:

- De heer Peter Daerden, stafmedewerker cel Kwaliteitszorg, VLUHR.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 27 t/m 29 februari 2012. Het visitatierapport dateert van december 2012.

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De externe beoordeling is opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het toepasselijke Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO en volgens de daarbij behorende beslisregels;
- De visitatiecommissie heeft voor de externe beoordeling het door de vastgestelde visitatieprotocol gevolgd;
- De externe beoordeling verschaft inzicht in de samenstelling van de visitatiecommissie;
- De externe beoordeling bevat een onderzoek ten gronde naar de aanwezigheid van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de externe beoordeling over de voorliggende opleiding regelmatig en gedegen tot stand is gekomen.

3. Inhoudelijke overwegingen

De NVAO steunt haar inhoudelijke besluitvorming in hoofdzaak op de onderstaande elementen uit het visitatierapport.

Doelstellingen

Het strategisch plan van de Faculteit TEW bevat vier ankerpunten die de facetten van een ruwe diamant voorstellen: 'academic rigour', 'arts and creativity', 'business and society' en 'competence-based learning'. De faculteit gebruikt het beeld van het slijpen van deze diamant als metafoor voor de zes beroepsrollen die nagestreefd worden: de 'analyzer', 'coordinator' en 'communicator' aan de benedenzijde van de diamant (de zogenaamde basisrollen), en de 'creator', 'inspirer' en 'strategist' aan de bovenzijde. De commissie heeft de doelstellingen, eindtermen en competenties van de opleidingen bestudeerd en heeft deze verder laten toelichten tijdens de gesprekken. De kerncompetenties zijn vrij generiek geformuleerd, maar stroken met artikel 58 van het Structuurdecreet. Beide masteropleidingen zijn volgens de commissie voldoende gericht op de beheersing van algemene (wetenschappelijke) competenties op een gevorderd niveau.

De commissie vindt de 'diamant' een goed gekozen metafoor. De bijzondere waarde hiervan schuilt in het feit dat de zes onderscheiden 'rollen' van de diamant ook aan de verschillende competenties zijn gekoppeld. De commissie vindt het aangewezen dit nog verder uit te werken, door gradaties in de verschillende 'rollen' aan te brengen. De commissie acht de doelstellingen van alle opleidingen conform haar eigen referentiekader. De doelstellingen zijn in voldoende mate afgestemd op de eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten. Wel blijkt dat bij het opstellen van de competenties nog weinig over de landsgrenzen heen gekeken is. Internationale benchmarking is volgens de commissie onontbeerlijk voor wie, zoals de opleidingen te kennen geven, de ambitie heeft om marktleider te worden. De doelstellingen zijn in de ogen van de commissie voldoende afgestemd op de wensen en behoeften van het beroepenveld.

Programma

De commissie beschouwt de verschillende programma's als adequate concretisering van hun respectieve doelstellingen. Ze stelt vast dat er voor elke opleiding een concordantiematrix werd gemaakt waarin kerncompetenties aan opleidingsonderdelen gekoppeld zijn. De commissie waardeert deze inspanning en beveelt aan nu ook het diamant-model hierin meer te integreren.

Pagina 3 van 9 De masteropleidingen zijn meer gespecialiseerd dan de bachelor en laten toe te focussen op specifieke deeldomeinen van de bedrijfskunde. De commissie vindt dat hiermee voldoende verdieping bereikt wordt.

De commissie is tevreden over de academische en professionele gerichtheid van de verschillende opleidingen. De sterke onderzoekstraditie binnen de faculteit TEW wordt ten dienste gesteld van het onderwijs. Naarmate de opleiding vordert worden studenten (binnen hun profilering) steeds meer geconfronteerd met de state of the art op gebied van kennisontwikkeling. Ook onderzoeksattitude en -vaardigheden zijn gradueel geïntegreerd, waarbij met name 'de masterproef een belangrijke rol speelt. De programma's sluiten volgens de commissie goed aan bij de actuele beroepspraktijk. Er is in alle opleidingen veel aandacht voor vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen. De koppeling van theorie met praktijk komt doorheen de curricula mooi tot uiting.

De commissie is tevreden over de samenhang van alle opleidingen. De opbouw van de verschillende programma's is adequaat. De commissie stelt vast dat diverse opleidingsonderdelen discipline-overschrijdend zijn. Ook de studenten ervaren een duidelijke samenhang tussen de opleidingsonderdelen. De commissie beveelt voorts aan om de huidige opbouw in meer expliciete, doorlopende leerlijnen weer te geven. Volgens de commissie is er een adequate aansluiting van de bachelor- naar de masteropleiding. Wel vraagt ze om bachelor en master meer als gedifferentieerde gehelen te zien en niet van een automatische doorstroom uit te gaan. Studenten van beide masteropleidingen zijn lovend over de keuzemogelijkheden. De commissie wenst deze aantrekkingspool geenszins van de opleidingen af te nemen. Niettemin is ze van mening dat de keuze van major en minor toch wat gericht moet. De verplichting dat de minorkeuze zich binnen een ander functioneel domein dan de major situeert vindt ze geen goede optie. De minor zou juist sterker moeten aansluiten bij het domein van de major.

De commissie is van oordeel dat de opleidingen op adequate wijze de studietijd bewaken. Op basis van de beschikbare gegevens, alsook van de gesprekken ter plaatse, meent de commissie alleszins dat de begrote en de reële studietijd voldoende op elkaar aansluiten. De commissie heeft geen zware studiebelemmerende factoren kunnen signaleren.

De commissie acht de werkvormen in alle opleidingen voldoende in overeenstemming met de doelstellingen. Er is een adequate mix van onderwijsvormen. De hoorcolleges zijn wel nog vaak traditioneel vormgegeven. Volgens de commissie zijn er evenwel ook behoorlijke inspanningen geleverd. In heel wat opleidingsonderdelen worden de hoorcolleges afgewisseld met werkcolleges of oefeningensessies. Achter al deze voorbeelden zit evenwel nog weinig systematiek. De opleidingen moeten vermijden dat dit soort 'best practices' geïsoleerde gevallen blijven en te veel aan de opvattingen van individuele docenten worden overgelaten. De meeste docenten werken met een syllabus en/of handboek. De commissie vindt het gebruikte materiaal van goede kwaliteit. Daarnaast wordt er intensief gebruik gemaakt van het digitale leerplatform Blackboard.

De commissie heeft een steekproef van examenvragen ingekeken en beschouwt de evaluatie in alle opleidingen in voldoende mate gericht op het toetsen van de realisatie van de doelstellingen. Ook in de masteropleidingen worden bij de meeste opleidingsonderdelen diverse evaluatievormen gebruikt. De commissie is tevreden over de variatie aan evaluatievormen in alle opleidingen. De examens getuigen van een voldoende academisch niveau en toetsen zowel kennis, inzicht als vaardigheden. Het feit dat het eindresultaat van een aantal opleidingsonderdelen uit 'samengestelde' cijfers bestaat (op basis van permanente evaluatie en het examen) is een goede zaak. Rond de organisatie van het toetsgebeuren bestaan geen ernstige problemen.

Pagina 4 van 9 De commissie waardeert alvast de inspanningen om de evaluatie zo transparant mogelijk te doen verlopen. Volgens de commissie kan dit een aanzet geven voor een meer overkoepelend toetsbeleid over alle opleidingsonderdelen heen.

De masterproef heeft in beide masteropleidingen een omvang van 15 studiepunten. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de decretale eisen. Studenten kunnen een onderwerp uit een lijst kiezen of zelf voorstellen formuleren. Onderwerpen sluiten in de regel nauw aan bij de expertise van de promotor/co-promotor en hun wetenschappelijke onderzoeksactiviteiten. Het onderwerp moet (bedrijfs-)economisch zijn, doch niet in de enge zin. Aangemoedigd wordt een co-promotor uit het bedrijfsleven te zoeken. Gegeven de beperkte tijdsspanne waarover de studenten beschikken, moet de masterproef minstens voldoen aan één van een aantal voorwaarden. Een gevolg daarvan is onvermijdelijk een grote variatie qua aanpak en output. Deze verscheidenheid moet volgens de commissie in het oog gehouden worden. De voorbereiding en begeleiding van de masterproef zijn goed. Studenten hebben regelmatig contact met de promotor. Het geschreven werkstuk wordt door de student voorgesteld in een uiteenzetting, waarna de juryleden (de promotor en een door de faculteit aangeduide assessor) vragen stellen. De beoordeling van de masterproef gebeurt door een commissie die bestaat uit de promotor en de assessor, eventueel aangevuld (met alleen een raadgevende stem) met de co-promotor. De promotor en assessor beoordelen elk afzonderlijk, op een speciaal daartoe bestemd formulier, zowel de geschreven tekst als de mondelinge verdediging. De commissie vindt deze procedure adequaat. Ze is evenwel nog meer onder de indruk van een nieuw type evaluatieformulier dat vanaf 2011–2012 werd ingevoerd. Dit formulier lijst diverse competenties op die gedifferentieerd beoordeeld worden. Bovendien worden expliciet twee formele tussentijdse evaluatiemomenten (in december en maart) ingebracht, om tijdig de voortgang van de student bij te sturen. De commissie heeft op zich geen bezwaar tegen duo-masterproeven. Wel moet de opleiding duidelijk kunnen maken dat het samenwerken een meerwaarde creëert en dat beide studenten een significante bijdrage leveren. Met name in de beoordeling moet dit tot uiting komen. De commissie heeft zelf, middels een steekproef, een reeks masterproeven uit beide masteropleidingen gelezen. Ze vindt deze globaal van voldoende kwaliteit en blijkgevend van analytisch (kwantitatief en kwalitatief) en zelfstandig probleemoplossend vermogen. De steekproef omvatte uitschieters van hoog niveau. Over het algemeen echter zijn de meeste masterproeven overwegend descriptief en is de statistische analyse meestal beknopt.

De commissie vindt alle programma's in voldoende mate aansluiten bij de kwalificaties van de instromende studenten. De masteropleiding TEW BK staat rechtstreeks open voor bachelors in de TEW BK. Andere academische bachelors kunnen instromen via een voorbereidingsprogramma. Voor de master AES BA gelden formeel dezelfde toelatingsvoorwaarden als voor de Nederlandstalige master.

Inzet van personeel

De commissie is tevreden over de vakinhoudelijke en didactische deskundigheid van het personeel. Op onderwijskundig vlak kan deelname aan professionalisering wel nog verder gestimuleerd worden. Niettemin stelt de commissie vast dat onderwijskundige competenties meer en meer aandacht krijgen. Tot slot stipt de commissie de hechte samenwerking onder het ZAP aan. Onder AAP'ers kan de teamgeest – over de departementen heen – wel nog aangewakkerd worden.

De commissie beschouwt de onderzoeksoutput van het personeel als goed, met een brede waaier aan specialisaties. Positief is dat goede onderzoekers één jaar van onderwijs kunnen vrijgesteld worden. Dit is een creatieve oplossing die het personeel niet té lang uit

Pagina 5 van 9 de onderwijsroutine weghaalt. Onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld is eveneens verzekerd. Vooral in de master nodigen de docenten gastsprekers uit het bedrijfsleven uit. Het onderwijs in de master TEW Bedrijfskunde wordt verzorgd door 24,6 VTE ZAP-leden verdeeld over 33 personen. De ZAP-leden worden bijgestaan door 17 VTE academisch personeel (BAP en AAP). Het onderwijs in de Engelstalige master Business Administration wordt verzorgd door 11 VTE ZAP-leden verdeeld over 13 personen. De ZAP-leden worden bijgestaan door 5,30 VTE academisch personeel (BAP en AAP). De commissie stelde op basis van de gesprekken vast dat de werkdruk beheersbaar blijft. Ze vindt de omvang van het personeel derhalve adequaat.

Voorzieningen

De faculteit situeert zich op de Stadscampus van de Universiteit Antwerpen. De campus ligt in de binnenstad van Antwerpen en is vlot bereikbaar met de fiets en met het openbaar vervoer. Alle onderwijsruimten zijn adequaat uitgerust. De commissie heeft de hierboven beschreven infrastructuur bezocht en is onder de indruk van de voorzieningen. Met name de bibliotheek geldt als voortreffelijk uitgerust.

De studiebegeleiding wordt zowel op centraal als op facultair niveau ter harte genomen. Aan de UA en de Faculteit TEW wordt naar een kwaliteitsvolle instroom-, doorstroom- en uitstroombegeleiding gestreefd. Op facultair niveau is een studietrajectbegeleider aangesteld, welke instaat voor bijvoorbeeld het adviseren van studenten over hun traject, het beoordelen van de geïndividualiseerde trajecten, het ondersteunen van de studenten bij heroriëntatie en het bewaken van studievoortgang. De commissie is wel van oordeel dat de trajectbegeleider en monitoren zéér intens bevraagd worden, en zij geeft de Faculteit in overweging om de personeelsomkadering daarvoor uit te breiden. De commissie heeft vastgesteld dat de deelname aan examens in eerste zitting sinds 2006–2007 fors daalt. De opleidingen anticiperen hierop door strengere eisen inzake volgtijdelijkheid te stellen. De studenten worden goed geïnformeerd. Ze kunnen, ook buiten de contacturen, gemakkelijk terecht met hun vragen bij docenten en assistenten. Daarnaast hebben ze de mogelijkheid om een beroep te doen op zowel een centrale als drie facultaire ombudspersonen. Dit lijkt naar ieders tevredenheid te functioneren.

Interne kwaliteitszorg

De commissie stelt vast dat er een heel instrumentarium in voege is om de opleidingen periodiek te evalueren. Ze vindt deze meetinstrumenten van adequate kwaliteit, toelatend om kort op de bal te spelen. Positief is dat ook curricula geëvalueerd worden. De responsgraad van de onderwijsevaluatie moet wel verder vergroot worden. De commissie waardeert dat het kwaliteitsbeleid echt in de faculteit geïntegreerd is en niet als iets van bovenaf beschouwd wordt. Omwille van de synergie tussen de verschillende programma's werd gekozen voor een relatief kleine Onderwijscommissie. Ook deze lijkt naar behoren te functioneren.

De commissie stelt vast dat de uitkomsten van de evaluatie tot aantoonbare verbetermaatregelen leiden. Globaal vindt de commissie ook dat de aanbevelingen van de vorige visitatie op adequate wijze zijn opgevolgd. De Faculteit TEW stelde hiervoor een lijst met concrete actie- en verbeterpunten op.

De visitatiecommissie stelt vast dat alle geledingen van het personeel vertegenwoordigd zijn in de verschillende advies- en beslissingsorganen van de faculteit. De studenten zijn eveneens vertegenwoordigd in de Faculteitsraad, de Onderwijscommissie en de Onderwijsbeleidsgroep. De afvaardiging naar deze organen gebeurt faculteitsbreed, maar de faculteit zelf heeft geen inbreng in de keuze van de studentenvertegenwoordiging. Afgestudeerden zijn actief betrokken bij het beleid van de faculteit aan de hand van alumni-

Pagina 6 van 9 enquêtes. De faculteit beschikt ook over de eigen alumnivereniging Alechia. Sinds 2010–2011 is het beroepenveld ook structureel verankerd in het onderwijsbeleid via een Adviesraad. Bedoeling is dat deze tot een onafhankelijk en kritisch klankbord zal uitgroeien. De commissie vindt dit een uitstekend initiatief, en is van mening dat de positieve bijdrage van de Adviesraad op een nog hoger niveau gebracht kan worden.

Resultaten

Zich baserend op de examenvragen, het onderwijsmateriaal en de masterproeven vindt de commissie de doelstellingen van de masteropleidingen voldoende gerealiseerd. De afgestudeerden zijn, in de ogen van het afnemend veld, praktisch-georiënteerd en hebben een kritische instelling. Uit de gesprekken met de afgestudeerden bleek alleszins dat zij tevreden terugblikken op de opleiding. In hun ogen is het programma door de jaren heen meer praktijkgericht geworden en dit is een positieve evolutie. Internationalisering is, zoals reeds aangehaald, een aandachtspunt. Uit de programma-evaluaties blijkt dat vooral praktische bezwaren studenten tegenhouden. Wel komt de internationalisering ook op diverse alternatieve manieren aan bod.

De commissie vindt de evolutie van de studievertraging een belangrijk zorgpunt. Vanaf 2006–2007 blijkt de deelname aan de eerste zittijd spectaculair te dalen. Positief is dat de opleidingsverantwoordelijken hierop gereageerd hebben met strengere eisen inzake volgtijdelijkheid.

In de master TEW BK slaagt gemiddeld 68% van de studenten erin alle opgenomen studiepunten om te zetten in credits. Telt men alle studenten die minstens 3/4 weet om te zetten in credits, dan bekomt men een gemiddeld percentage van 82%. Van de studenten die hun masterdiploma behalen, doet gemiddeld 78% dit in de voorziene tijd van één jaar. In de ogen van de commissie zijn deze resultaten voldoende. In de master AES BA slaagt gemiddeld maar 39% van de studenten erin alle opgenomen studiepunten om te zetten in credits. Anderzijds ligt het percentage studenten dat in 1 jaar doorstroomt iets hoger dan bij de Nederlandstalige equivalent: gemiddeld 88% rondt de master AES BA af in voorziene tijd van één jaar. De commissie vraagt de opleidingen om deze verschillen nader te onderzoeken.

Conclusie

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd. De NVAO kan zich dan ook aansluiten bij de bevindingen en overwegingen voor alle facetten en onderwerpen, zoals verwoord in het visitatierapport. De eindconclusie uit het visitatierapport wordt gevolgd.

Aanbevelingen

De NVAO treedt de visitatiecommissie bij in haar generieke aanbeveling om de naamgeving van de opleidingen Toegepaste Economische Wetenschappen (TEW) te herzien. Zeker nu de academisering van de opleidingen Handelswetenschappen definitief vorm krijgt, is er behoefte aan een heldere onderscheidende profilering en naamgeving van opleidingen in dit domein. Aansluiting bij de internationale benchmarking is dringend gewenst.

Vanuit internationaal perspectief heeft de NVAO begrip voor de wens van de commissie om meer ruimte te creëren voor Engels taalgebruik in de opleiding. Verder stelt de NVAO vast dat de commissie adviseert om bij de politiek verantwoordelijken te bepleiten dat de taalwetgeving wordt versoepeld.

De tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie weer.

ONDERWERP	ORDEEL	FACET	ORDEEL
1 Doelstellingen opleiding	V	1.1 niveau en oriëntatie	V
		1.2 domeinspecifieke eisen	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	G
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming vormgeving - inhoud	V
		2.8 beoordeling en toetsing	V
		2.9 masterproef	V
3 Inzet van personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	G
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	G
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	G
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	V
		5.2 maatregelen tot verbetering	V
		5.3 betrokkenheid	V
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	V
		6.2 onderwijsrendement	V

Eindoordeel: positief

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het globaal oordeel van de NVAO weer.

ONDERWERP	OORDEEL
1 Doelstellingen	V
2 Programma	V
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V

Eindoordeel: positief

6. Besluit¹

betreffende de accreditatie van de Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde en de taalvariant Master of Science in Applied Economic Sciences: Business Administration (master) van de Universiteit Antwerpen.

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit:

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde (master) en de taalvariant Master of Science in Applied Economic Sciences: Business Administration van de Universiteit Antwerpen goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen die te Antwerpen wordt georganiseerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2013-2014 tot en met het einde van het academiejaar 2020-2021.

Den Haag, 16 september 2013

Voor de NVAO,

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

¹ Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport. De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

– naam instelling	Universiteit Antwerpen
– adres instelling:	Prinsstraat 13 B-2000 ANTWERPEN BELGIË
– aard instelling	ambtshalve geregistreerd
– graad, kwalificatie, specificatie	Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde – Master of Science in Applied Economic Sciences: Business Administration
– niveau en oriëntatie	master
– studieomvang	60 studiepunten
– opleidingsvarianten	
– afstudeerrichtingen:	-
– studietraject voor werkstudenten:	-
– vestiging opleiding	Antwerpen
– onderwijstaal	Nederlands – Engels
– (delen van) studiegebieden	Economische en toegepaste economische wetenschappen
– bijkomende titel	Geen